

ข้อสันนิษฐานทางกฎหมายในการเป็น
ผู้สนับสนุนในความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดให้โทษ
Legal Assumption of Accessories in
Hard Drug Offences

ประทีป ทับอัสตานนท์*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดข้อสันนิษฐานทางกฎหมายเพื่อสร้างความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหลายฉบับ แต่รัฐก็ยังไม่สามารถควบคุมและกำจัดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเหล่านี้ได้ ผู้กระทำความผิดโดยมากกระทำผิดในชั้นล่าง อย่างไรก็ตามการกระทำประเภทนี้ไม่อาจกระทำได้โดยลำพัง ดังนั้นการกระทำจึงต้องมีผู้รู้เห็น ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดเอง ผู้สนับสนุน ผู้ที่ได้รับประโยชน์ รวมทั้งที่ทราบการกระทำดังกล่าว แต่เมื่อประชาชนที่เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวไม่แจ้งเหตุให้แก่เจ้าพนักงาน ซึ่งไม่อาจเกิดจากวัฒนธรรมที่ไม่ใส่ใจผู้อื่น หรือเกรงกลัวอิทธิพลของผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานก็ไม่อาจทราบและเข้าระงับการกระทำความผิดดังกล่าวได้ ดังนั้นรัฐจึงต้องสร้าง

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอัสตานนท์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ประจำกองผู้ช่วยศาลอุทธรณ์

มาตรการทางกฎหมายให้สาธารณชนมีส่วนร่วมด้วยการรายงานข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ในคดีนี้ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550¹ มาตรา 70 และมาตรา 71 ได้กำหนดหน้าที่ของประชาชนให้ร่วมกันป้องกันความมั่นคงของรัฐ ดังนั้นจึงควรกำหนดเป็นข้อสันนิษฐานทางกฎหมายว่า “หากผู้ใดทราบหรือมีเหตุควรเชื่อว่าทราบว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และไม่แจ้งต่อเจ้าพนักงาน ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ” วัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ เพื่อเป็นการสร้างมาตรการที่เข้มแข็งในการกำหนดหน้าที่ของประชาชนในการแจ้งเหตุดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

Abstract

The purpose of This article is Stipulate the legal assumption to sock people collaboration on the prevention and suppression of offences relating to drugs. In Thailand there are many laws specifically concerning prevention and suppression of narcotics. Nonetheless, the government is still unable to control and get rid of these drug offences. Most offenders are committed in secret. However, this type of offences cannot be solely committed crimes. There must be people who know about the offences. They may be accomplices, accessories receivers of benefits or witnesses may be parties criminals, accessories, or a certain number of people. Some witnesses of the offences, are not willing to inform the authorities. This unwillingness may arise from the culture of ignoring others or from fear of the

¹ ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1-127. 24 สิงหาคม 2550.

offenders' influences. Consequently, the authorities are not informed and thus are unable to stop these offences. It is required that the government set up the legal measures to seek out participation from the general public by report in the information to culture. Furthermore, the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 stating in Section 70 and Section 71 that every person shall have a duty to uphold the nation and to protect benefits of the nation. It should be thus assumed that "If any person knows or has solid grounds for believing that there is the commitment of drug offences but not informing the authorities, that person shall be assumed to be an accessory in habit-forming drug offences." The objective of the assumption is a legal assumption to foster strong measures in stipulating a duty of the general public to report the commitment of drug offences. This will certainly lead to effective prevention and suppression of the commitment of narcotics offences in the later stage.

บทนำ

ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ผู้กระทำมักจะกระทำในรูปของหมู่คณะ องค์การ ด้วยเหตุลักษณะของฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สามารถดำเนินการได้เองโดยลำพัง ไม่ว่าการผลิต การจัดส่ง การจัดจำหน่าย โดยผู้กระทำผิดเหล่านั้นอาจจะรู้จักกันหรือไม่รู้จักกันก็ได้ โดยการกระทำเป็นการผ่านคนกลาง หรือเป็นการกระทำในรูปขององค์การอาชญากรรม โดยรัฐยังใช้มาตรการทางกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญาเพื่อดำเนินการแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งผ่านหน่วยงานของรัฐ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานปราบปรามยาเสพติดให้โทษ หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายพิเศษ เช่น ทหารเรือ เจ้าหน้าที่ศุลกากร

มาตรการทางกฎหมายที่รัฐใช้บังคับแก่ผู้กระทำผิดนี้ ครอบคลุมถึงผู้กระทำทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง ผู้กระทำผิดในฐานะผู้ใช้ผู้สนับสนุน หรือผู้ที่ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำความผิด หรือผู้ที่ใช้อุบาย ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือครอบครองยาเสพติดให้โทษ รวมถึงการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะสมคบ (Conspiracy) ซึ่งเห็นว่ามาตรการดังกล่าวน่าที่จะปราบปรามผู้กระทำผิดได้ แต่ในสภาพความเป็นจริง ความผิดในลักษณะนี้ยังคงอยู่ในสังคม ทั้งๆ ที่สังคมตระหนักดีว่าภัยอันเกิดจากความผิดฐานนี้มี ความรุนแรงต่อความปลอดภัย ความมั่นคงของสังคมเพียงใด ซึ่งสหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 ค.ศ. 1972 (Single Convention on Narcotic Drugs 1961 as amended by the 1972 Protocol Amending the Single Convention on Narcotic Drugs 1961) และอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อต่อต้านการค้ายาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) (เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1988) เพื่อให้ประเทศในภาคีดำเนินการตรากฎหมายภายในของตนเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไปในทิศทางเดียวกัน

รัฐสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดในปี ค.ศ. 2000 ถึง 180,287 ราย และจำนวน 83.9 ล้านเม็ด และในปี ค.ศ. 2001 มีผู้กระทำความผิดจำนวน 168,591 ราย จำนวน 93.9 ล้านเม็ด ในปี ค.ศ. 2002 มีผู้กระทำผิดจำนวน 149,659 ราย และมีจำนวน 95.8 ล้านเม็ด (Thailand Narcotics Annual Report 2003, Office of the Narcotics Control Board, Ministry of Justice) จึงเห็นว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษยังดำเนินการอยู่ โดยเฉพาะผู้ที่กระทำผิดที่รัฐไม่สามารถจับกุมดำเนินคดีได้ยังมีอีกจำนวนมาก ซึ่งกลุ่มผู้กระทำเหล่านี้จะสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติต่อไป

ในประเทศไทย ได้ดำเนินการใช้มาตรการทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519³ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534⁴ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542⁶ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518⁷ พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความติดยาเสพติด พ.ศ. 2550⁹ ตลอดจนรัฐยังใช้มาตรการทางภาษีกับผู้กระทำความผิดหรือผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งจากมาตรการดังกล่าวทำให้รัฐสามารถดำเนินการทางอาญากับผู้กระทำความผิดได้ในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำที่ปกปิด เป็นการยากลำบากที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือเบาะแสในการเข้าดำเนินการตามมาตรการที่กฎหมายกำหนด โดยความผิด

² ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. เล่มที่ 96 ตอนที่ 63 ฉบับพิเศษ หน้า 40-92. 27 เมษายน 2522.

³ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519. เล่มที่ 93 ตอนที่ 144 ฉบับพิเศษ หน้า 14-24. 17 พฤศจิกายน 2519.

⁴ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534. เล่มที่ 108 ตอนที่ 105 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1. 24 พฤศจิกายน 2534.

⁵ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534. เล่มที่ 108 ตอนที่ 170 ก ฉบับพิเศษ หน้า 18. 27 กันยายน 2534.

⁶ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. เล่มที่ 116 ตอนที่ 29 หน้า 45. 21 เมษายน 2542.

⁷ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518. เล่มที่ 92 ตอนที่ 5 ก ฉบับพิเศษ หน้า 86. 9 มกราคม 2518.

⁸ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533. เล่มที่ 107 ตอนที่ 13 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1. 19 มกราคม 2533.

⁹ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความติดยาเสพติด พ.ศ. 2550. เล่มที่ 125 ตอนที่ 9 ก หน้า 45-54. 14 มกราคม 2551.

ดังกล่าวเป็นปรปักษ์ต่อคุณธรรมทางกฎหมายของสังคมอย่างรุนแรง ประชาชนในสังคมทุกคนจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ผู้กระทำความผิดจะได้รับผลประโยชน์จำนวนมาก เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับผลประโยชน์มาก ย่อมก่อให้เกิดฐานะทางการเงินและฐานะในสังคมในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นที่เคารพยำเกรงแก่ประชาชนทั่วไป แม้ประชาชนจะทราบพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดก็ไม่กล้าแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือแม้ประชาชนทั่วไปจะทราบพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการเสพ การผลิต การจำหน่าย การขนส่งยาเสพติดให้โทษ ประชาชนมักจะไม่ยุ่งเกี่ยวในกิจกรรมนั้น รวมทั้งการแจ้งข่าวข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ถึงแม้จะมีได้กลับเกรงผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่โดยความรู้สึกลึกๆไม่ใช่ว่าจะของตนและปกติประชาชนมักจะไม่ชอบที่จะต้องมาพบกับเจ้าหน้าที่ หรือไปเป็นพยานทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน หรือในชั้นศาล ด้วยเหตุการไม่แจ้งข่าวข้อมูลนั้นไม่เป็นความผิดทางอาญาใด หากบุคคลนั้นมีได้เข้ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าว

ในอดีตและในปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีกฎหมายที่กำหนดลักษณะความรับผิดชอบในสังคมของประชาชนทั่วไป เป็นการกำหนดหน้าที่ของประชาชนในการเฝ้าระวังผู้กระทำความผิดในฐานต่างๆ ที่กฎหมายกำหนด เช่น ในหมวดความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 107 วรรคสาม บัญญัติว่า "...หรือรู้ว่ามีผู้จะปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษ..." มาตรา 108 วรรคสี่ "...หรือรู้ว่ามีผู้จะกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษ..." มาตรา 109 วรรคสาม "...หรือรู้ว่ามีผู้จะปลงพระชนม์พระราชินีหรือรัชทายาท หรือจะฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษ..." มาตรา 110 วรรคสี่ "...หรือรู้ว่ามีผู้จะประทุษร้ายต่อพระองค์หรือเสรีภาพของพระราชินีหรือรัชทายาท หรือประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษ..."

ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการกำหนดหน้าที่แก่ประชาชนในการเฝ้าระวังมิให้มีผู้กระทำความผิดในฐานดังกล่าว ด้วยรัฐเห็นว่า ความผิดนั้นหากเกิดขึ้นแล้วจะมีผลกระทบต่อประเทศชาติ จึงได้วางเป็นมาตรการทางกฎหมายว่า หากผู้ใดได้ล่วงรู้ว่าจะมีผู้กระทำความผิดแล้ว ไม่เปิดเผยต่อเจ้าพนักงานของรัฐ ก็จะเป็นความผิดในฐานรู้แล้วปกปิดเสีย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁰ มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจซึ่งนำหลักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่า มีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” วรรคสองบัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่า จำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ให้นำมาใช้โดยอนุโลม บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว” ซึ่งในการพิจารณาความอาญาทั่วไปนั้น ภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายโจทก์ แต่ในการพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 มิได้บัญญัติเป็นอย่างอื่น ดังนั้นจึงต้องพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในลักษณะการพิจารณาคดีจำต้องอาศัยเหตุสันนิษฐานตามกฎหมายหรือตามข้อเท็จจริง ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวข้างต้น

¹⁰ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477. เล่มที่ 52 ตอนที่ 0 ก หน้า 598. 10 มิถุนายน 2478.

ในลักษณะการตั้งข้อสันนิษฐานทางอาญา รัฐได้บัญญัติความผิดในลักษณะเป็นข้อสันนิษฐานว่าหากอยู่ในเงื่อนไขที่กำหนด ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด เช่น พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478¹¹ มาตรา 6 บัญญัติว่า “ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวงหรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะ หรือในงานนักขัตฤกษ์ หรือในที่สาธารณะสถาน” หรือในพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469¹² มาตรา 28 บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าเรือลำใดอยู่ในเขตท่ามีสินค้าในเรือและภายหลังมาปรากฏว่า เรือลำนั้นเบาลอยตัวขึ้น หรือมีแต่อัฒจันทร์และนายเรือไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่า ได้ขนสินค้าขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายไซ้ ท่านว่านายเรื่อนั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และจะให้ริบตัวเรือนั้นก็ได้” และมาตรา 33 บัญญัติว่า “ถ้ามีความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรเกิดขึ้นเกี่ยวกับเรือซึ่งมีระวางบรรทุกเกินสองร้อยห้าสิบตัน และนายเรื่อนั้นไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่า ตนได้จัดการเต็มตามวิสัยที่จะจัดได้ เพื่อที่จะสืบค้นให้พบและป้องกันเสียซึ่งการกระทำผิดนั้นแล้วไซ้ ท่านว่านายเรือมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาทถ้วน” หรือในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522¹³ มาตรา 78 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดขับรถหรือขี่หรือควบคุมสัตว์ในทางก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ว่าจะมีความผิดของผู้ขี่หรือผู้ขี่ หรือควบคุมสัตว์หรือไม่ก็ตาม ต้องหยุดรถ หรือสัตว์ และให้ความช่วยเหลือตามสมควร และพร้อมทั้งแสดงตัวและแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใกล้เคียงทันที กับต้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของตนและหมายเลขทะเบียนรถแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย “วรรคสองบัญญัติว่า” ในกรณีที่ผู้ขี่หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์หลบหนีไปหรือไม่แสดงตัวต่อพนักงาน

¹¹ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478. เล่มที่ 52 ตอนที่ 0 ก หน้า 1978. 1 กุมภาพันธ์ 2478.

¹² ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469. เล่มที่ 43 ตอนที่ 0 ก หน้า 272. 13 สิงหาคม 2469.

¹³ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช 2522. เล่มที่ 96 ตอนที่ 8 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1. 29 มกราคม 2522.

เจ้าหน้าที่ ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดรถคันที่ผู้ขับขี่หลบหนีหรือไม่แสดงตนว่า เป็นผู้ขับขี่จนกว่าคดีถึงที่สุดหรือได้ตัวผู้ขับขี่ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่แสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในหกเดือนนับแต่วันเกิดเหตุ ให้ถือว่า รถนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือเกี่ยวกับการกระทำความผิด และให้ตกเป็นของรัฐ” โดยความผิดในลักษณะของข้อสันนิษฐานนี้ รัฐมีจุดประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามในความผิดที่พิสูจน์ได้ยาก จึงผลักภาระการพิสูจน์ความผิดซึ่งใจทักมีภาระดังกล่าวให้แก่จำเลย โดยความผิดลักษณะเช่นนี้ผู้กระทำความผิดสามารถปกปิดความผิดของตนได้ และผลของความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ เช่นเกี่ยวกับความผิดศุลกากร ย่อมให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการเงินของประเทศ

โดยในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม ก็ได้บัญญัติว่า “การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (1) เด็กซ์โทรโลเรอรัยด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้า มิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป (2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้า มิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป (3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป ดังนั้นตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการตั้งข้อสันนิษฐานเพื่อลงโทษแก่ผู้ที่อยู่ในเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งผู้กระทำความผิดนั้นอาจมิได้มีเจตนาในการครอบครองเพื่อที่จะจำหน่ายก็ได้ แต่จำนวนยาเสพติดที่เขาได้ครอบครองมีจำนวนมาก และการพิสูจน์ความผิดฐานมีไว้เพื่อจำหน่ายนั้นเป็นการยากลำบาก กฎหมายจึงกำหนดเป็นข้อสันนิษฐานในความผิดทางอาญา

เมื่อมีการยอมรับว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นภัยอันยิ่งใหญ่แก่มนุษยชาติ มีผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงต้องมีหน้าที่ในการเฝ้าระวังมิให้มีการกระทำความผิดลักษณะนี้ การป้องกันและปราบปรามไม่ควรเป็นหน้าที่เฉพาะแต่ฝ่ายรัฐเท่านั้น หน้าที่ดังกล่าวต้องตกแก่ประชาชนในฐานะเจ้าของสังคมด้วย เมื่อยอมรับแนวคิดลักษณะนี้แล้ว ถึงแม้ประชาชนไม่มีอำนาจในการเข้าปราบปรามโดยตรง ซึ่งต้องใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายพิเศษก็ตาม แต่ประชาชนยังมีหน้าที่ในการตรวจดู สังเกตพฤติกรรมของบุคคลรอบข้าง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ข้างต้นว่า ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้จะไม่มีการเปิดเผยการดำเนินการ ตลอดจนผลของการกระทำผิดก็ไม่เป็นที่เปิดเผย เช่น ผลการขนส่งยาเสพติดโดยใช้รถยนต์ประจำทาง คือ บุคคลปลายทางเป็นผู้รับยาเสพติดไป โดยไม่มีผู้อื่นนอกจากบุคคลในขบวนรถรบ ซึ่งต่างไปจากความผิดลักษณะอื่นๆ เช่น มีการฆ่าคน ก็ปรากฏผลของการฆ่าคือศพให้สังคมเห็น หรือผลของการฉ้อโกงก็ปรากฏผลการสูญเสียทรัพย์สินของผู้เสียหาย ดังนั้นการกำหนดหน้าที่ให้ประชาชนสังเกตพฤติกรรมของบุคคลรอบข้างในสังคมจึงเป็นมาตรการอีกอย่างหนึ่งที่รัฐควรนำมาใช้ ซึ่งการที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการ รัฐจึงควรกำหนดเป็นข้อสันนิษฐานทางกฎหมายว่า “หากผู้ใดรู้ หรือควรจะรู้ว่าผู้ใดจะมีการกระทำความผิดหรือได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และไม่แจ้งหรือปกปิดเจ้าพนักงาน ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนในความผิดนั้น” ทั้งนี้เป็นการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองสังคม มิใช่เป็นการคุ้มครองปัจเจกชน และคุณธรรมทางกฎหมายคือการร่วมมือในการคุ้มครองสังคมของประชาชนให้พ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

วิธีการศึกษา

การศึกษาใช้วิธีวิจัยทางตำรา (Document Research) โดยอาศัยตำราทางกฎหมาย พระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ตำราทางกฎหมาย วารสารทางกฎหมายและ

เอกสารอื่นๆ รวมทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ รวมทั้งคำพิพากษาของศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ของประเทศไทย และสนธิสัญญาต่างๆ ของสหประชาชาติ

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ตามกฎหมายว่า ด้วยยาเสพติดให้โทษในประเทศไทย และข้อสันนิษฐานทั้งทางกฎหมายและข้อเท็จจริง รวมทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ผลการศึกษา

ประเทศไทยได้เล็งเห็นภัยอันตรายอันเกิดจากยาเสพติดให้โทษต่อสังคม และที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีในอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 ค.ศ. 1972¹⁴ และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988¹⁵ จึงได้อนุมัติตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษหมดสิ้นไปจากประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ตลอดจนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความศึทยาเสพติด พ.ศ. 2550 เมื่อพิจารณาถึงระดับความเสียหายของผู้กระทำผิดกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดจะได้รับ เห็นว่าผู้กระทำผิดอาจได้รับผลประโยชน์จำนวนมากถึงแม้จะกระทำผิดเพียงครั้งเดียว ดังนั้นแม้กฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจะมีระดับโทษ

¹⁴ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961, ค.ศ. 1972 โดยคณะกรรมการการยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ ที่กรุงนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

¹⁵ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 จัดที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในวันที่ 20 ธันวาคม 1988.

ทางอาญามากเพียงใด ก็ไม่สามารถควบคุมการกระทำดังกล่าวได้ และเมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้ว เห็นว่า กฎหมายดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องบางประการซึ่งอาจนำปัญหาไปสู่กระบวนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษแก่สังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยแยกปัญหาออกพิจารณา ดังนี้

1. ปัญหาการร่วมมือป้องกันยาเสพติดของประชาชน

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมักกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน การดำเนินการต่างๆ ไม่ค่อยมีความสลับซับซ้อน มีวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดที่ทรัพย์สินจำนวนไม่มากนัก จนถึงปัจจุบันการกระทำดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงเป็นอาชญากรรมที่กระทำโดยกลุ่มอาชญากรซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลายด้านหรือเรียกว่า มืออาชีพ (Professional Crime) มารวมกลุ่มกันเพื่อมุ่งประสงค์ในทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อันมหาศาล โดยจะดำเนินการอย่างรัดกุมปกปิดเป็นความลับ มีแบบแผนและมีความสลับซับซ้อน รวมถึงการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการประกอบอาชญากรรมซึ่งมีลำดับการบังคับบัญชาที่เข้มงวด เคร่งครัด เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินการทางกฎหมายไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม และแม้ว่าจะมีสมาชิกองค์กรถูกดำเนินการทางกฎหมาย องค์กรและสมาชิกอื่นที่คงอยู่ก็จะดำเนินการต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็มีการวางระบบการให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ครอบครัวของสมาชิกที่ถูกดำเนินการทางกฎหมายนั้น สำหรับบุคคลชั้นนำหรือระดับสูงขององค์กรอาจจะเป็นบุคคลที่รู้จักกันดีในวงสังคม มีความเป็นอยู่แบบชนชั้นสูงทั่วไป มืออาชีพที่ถูกกฎหมายบังคับแต่จะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด (Mastermind) หรือมักเรียกว่า “นายทุน” ดังนั้น หากพิจารณาถึงอาชญากรรมยาเสพติดให้โทษจะเห็นว่า มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากอาชญากรรมอื่นๆ อยู่หลายประการ นอกจากลักษณะของการดำเนินการในรูปแบบขององค์กร ซึ่งลักษณะที่สำคัญก็คือเป็นอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย (Victimless Crime) โดยเป็นอาชญากรรมที่ทั้งสองฝ่ายมีความสมัครใจที่จะสนองความต้องการในสิ่งของหรือบริการที่ผิดกฎหมาย¹⁶

¹⁶ Edwin Schur. *Crime Without Victims*. 1965. pp.169 - 170.

และอาชญากรรมยาเสพติดนั้นผู้กระทำและผู้รับผลของการกระทำมีความสมัครใจที่จะร่วมกันประกอบอาชญากรรมขึ้น ดังนั้นในอาชญากรรมยาเสพติดโอกาสที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับรายงานโดยการแจ้งความหรือร้องทุกข์จากผู้เสียหายจึงไม่อาจเกิดขึ้น และเป็นการยากลำบากในการที่จะสืบสวนปราบปรามผู้กระทำผิดได้อย่างเด็ดขาด นอกจากนี้อาชญากรรมยาเสพติดยังให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำผิด¹⁷

เนื่องจากการลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษนี้มีกำไรหลายเท่าตัว จึงสามารถที่จะใช้อำนาจของเงินนั้นสร้างบิวาร์เป็นหูเป็นตาหรือใช้เงินซื้ออิทธิพลให้หลุดพ้นจากการถูกดำเนินการทางกฎหมาย จึงเป็นสิ่งที่ล่อใจบุคคลทั่วไปที่จะก่ออาชญากรรมยาเสพติดได้ง่าย ประกอบกับอาชญากรรมยาเสพติดมักจะมีอิทธิพลของนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้ามาให้ความคุ้มครองในการดำเนินการ ทำให้การดำเนินการทางกฎหมายโดยฝ่ายรัฐมักจะกระทำได้แต่เพียงเฉพาะบุคคลที่ได้ลงมือกระทำผิดซึ่งเป็น “ชั้นปลายแถว” เท่านั้น สำหรับโครงสร้างของอาชญากรรมยาเสพติดจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ คน อันได้แก่ผู้กระทำผิด ยาเสพติด อันได้แก่วัตถุหรือสิ่งที่ต้องห้ามตามกฎหมาย (Mala Prohibita) และทรัพย์สินหรือรายได้จากการกระทำผิด (Proceeds of Crime) หากรัฐต้องการชนะในสงครามยาเสพติดก็จำเป็นต้องทำลายโครงสร้างดังกล่าวเสียให้ทั้งหมดอย่างเด็ดขาด ซึ่งจะต้องดำเนินการทุกด้านโดยใช้มาตรการทั้งทางบริหารและทางกฎหมาย เป็นเครื่องมือหรืออาวุธในการเข้าถึงชัยชนะแบบยั่งยืน และประการสำคัญต้องไม่ละเลยซึ่งการป้องกัน ด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อผลกระทบและมหันตภัยของปัญหาหรืออาชญากรรมยาเสพติด เพื่อมิให้อาชญากรรมยาเสพติดกลับคืนสู่สังคมอีก

ในการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจะมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค ซึ่งในแต่ละประเภทของบุคคล

¹⁷ President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. *The Challenge of Crime in a Free Society*. 1973. p. 503.

เหล่านั้น จะประกอบด้วยผู้กระทำ ผู้จ้างวานใช้ ผู้สนับสนุน ไม่ว่าจะในฐานะผู้สนับสนุนเรื่องการเงิน การวางแผน การจัดส่งสิ่งสนับสนุน เช่น รถยนต์ อาวุธ ในการคุ้มกัน การติดต่อประสานงาน การบังคับบัญชาสายงาน การดูแลเรื่องเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด การเข้าช่วยเหลือทางกฎหมาย หลังจากผู้ร่วมในขบวนการถูกจับกุมและดำเนินคดี ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แล้วว่าองค์ประกอบของขบวนการดังกล่าวมีเพียง 3 ลักษณะเท่านั้น คือ คน ยาเสพติด และเงิน และหากรัฐสามารถเข้าทำลายส่วนประกอบเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่ง ส่วน สองส่วน หรือทั้งหมด ก็จะทำให้สร้างความเสียหายให้แก่ขบวนการดังกล่าว แม้จะไม่สามารถทำลายได้ทั้งหมดภายในเวลาอันสั้นก็ตาม แต่ก็ทำให้เกิดการชะงักของการดำเนินการของผู้กระทำผิดได้ในระยะหนึ่ง

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519 มาตรา 11 ถึงมาตรา 13 ที่กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษแล้ว เห็นว่า ในมาตรา 13(1) กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษกำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด (3) วางโครงการและดำเนินการ ตลอดจนสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (12) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนรวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่ก็ปรากฏเพียงคำขวัญที่ชี้ชวนให้ประชาชนร่วมมือกันป้องกันยาเสพติดให้โทษเท่านั้น หากพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 70 กำหนดว่า บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ และมาตรา 71 กำหนดว่า บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติและปฏิบัติตามกฎหมาย และเมื่อพิจารณาจากทฤษฎีอรรถประโยชน์ ที่ยึดถือความสุขของประชาชนหรือสังคมเป็นหลักมากกว่าความสุขของปัจเจกชน ทฤษฎีผลประโยชน์ที่ถือเอาผลประโยชน์ของสังคมเป็นหลักสำคัญมากกว่าผลประโยชน์ของเอกชนมาพิจารณา ก็ทำให้เห็นว่า การที่ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ในการสอดส่องดูแล

สังคมไม่ให้ผู้กระทำการเกี่ยวกับยาเสพติดสามารถดำเนินการได้ในสังคมย่อม ถือเป็นผลประโยชน์สำคัญของสังคม ด้วยเหตุว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ย่อมกระทำในที่ลับเสมอ แต่กลับมีผลกระทบอย่างยิ่งใหญ่ต่อสังคม ทั้งการกระทำให้ผลประโยชน์มากแก่ผู้กระทำผิด ดังนั้นจึงมีขบวนการใหญ่ของผู้กระทำผิดร่วมที่อยู่เบื้องหลัง ล้ำพียงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งข้าราชการของฝ่ายปกครอง ย่อมไม่สามารถเอาชนะกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าวได้ ดังนั้น การมอบหมายหน้าที่ที่สำคัญในการสอดส่อง ดูแลสังคมของประชาชน ให้แก่ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของเองนั้นจึงเป็นทางแก้ปัญหาคำที่ดี แต่การที่ให้แต่หน้าที่ โดยมีได้มีบทบังคับด้วยนั้นเห็นว่า ประชาชนเป็นปัจเจกชนมักจะต้องแสวงหา ความสุขของตนมากกว่าสังคมส่วนรวม ซึ่งการมอบหมายหน้าที่ดังกล่าวโดยให้ทุกคนปฏิบัติโดยไม่มีสิ่งตอบแทน ก็เป็นเรื่องที่ปัจเจกชนทุกคนมักจะหลีกเลี่ยง ซึ่งเมื่อตรวจดูพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550¹⁶ มาตรา 5 วรรคหนึ่งที่กำหนดว่า “ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้” วรรคสอง “การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง” แต่เมื่อพิจารณากฎหมายทั้งฉบับไม่ปรากฏว่ามีบทลงโทษแก่ผู้ที่พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายในลักษณะเช่นนั้น เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน จึงเป็นการทำให้ประชาชนมีทางเลือกกว่า เขาจะแจ้งความหรือไม่ก็ได้ แต่เมื่อความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องของปัจเจกชนที่ไม่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมได้ อย่างรวดเร็วดังเช่นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงควรให้ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นหรือในสังคมนั้นมีหน้าที่ในการสอดส่อง ดูแล และต้องแจ้งความแก่พนักงานเจ้าหน้าที่อยู่ใกล้เคียงที่สุด เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

¹⁶ ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. เล่มที่ 128 ตอนที่ 81 ก หน้า 1. 18 สิงหาคม 2550.

2. การพิจารณาหน้าที่ของประชาชนในการต้องให้ความร่วมมือแก่รัฐในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

เมื่อพิจารณาว่า ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันความผิดดังกล่าวแล้ว จึงต้องพิจารณาว่าสมควรเพียงใดที่จะต้องการมีการกำหนดให้เป็นความผิดแก่ผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ เมื่อพิจารณาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 ที่กำหนดเงื่อนไขในการให้สินบนนำจับแก่ผู้แจ้งความนำจับ (ตามความหมายระบุว่า เป็นผู้แจ้งความว่ามีกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดต่อเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งความตามระเบียบนี้) และผู้แจ้งความนำจับอาจได้รับเงินรางวัลตามความในหมวด 5 และเป็นไปตามประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง กำหนดอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2549 ที่กำหนดอัตราเงินสินบนเงินรางวัลวัลก็ตาม แต่จะเห็นว่าเป็นการสมัครใจของผู้แจ้งความนำจับที่เป็นประชาชนจะแจ้งความหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นการใช้เงินสินบนเป็นเครื่องมือให้ประชาชนให้ความร่วมมือด้วยนั้นเห็นว่า ยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่ทำให้การพยายามแสวงหาความร่วมมือของรัฐจากประชาชนไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น วัฒนธรรมของประชาชนที่ไม่ชอบสนใจเรื่องของผู้อื่น เช่น บิดา มารดา บุตร สามี ภริยา ญาติพี่น้อง เพื่อนเป็นต้น และเมื่อพิจารณาความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 374 บัญญัติว่า “ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต ซึ่งตนอาจช่วยเหลือได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ต้องระวางโทษ...” ทำให้เห็นว่าการกฎหมายของประเทศไทยยังคำนึงถึงคุณธรรมทางกฎหมายในแง่การร่วมมือเพื่อความปลอดภัยของผู้อื่นด้วย เมื่อพิจารณาโทษหรือภยันตรายของยาเสพติดให้โทษที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมรวมทั้งประชาชาติ ทำให้เห็นว่าคุณธรรมทางกฎหมายในส่วนการร่วมมือกันรักษาความปลอดภัยเพื่อสังคมต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา และเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ของบุคคลที่มีโอกาสร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิดนี้ บุคคลผู้รู้เห็นจะต้องเป็นผู้ใกล้ชิดกับ

ผู้กระทำผิด ไม่ว่าจะลักษณะญาติ พี่น้อง บิดา มารดา บุตร สามี ภริยา หรือเป็นเพื่อน เพื่อนบ้าน ซึ่งระดับความใกล้ชิดกับผู้กระทำผิด หรือการกระทำผิด อาจเป็นลักษณะการกระทำผิดของผู้สนับสนุน ผู้สมคบ ตัวการร่วม ดังนั้น หากพิจารณาจากข้อสันนิษฐานในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 6 ที่ตั้งข้อสันนิษฐานว่า ผู้ใดอยู่ในการเล่นการพนันให้ถือว่าบุคคลนั้นร่วมเล่นการพนันด้วย ด้วยเหตุว่าเป็นยากในการพิสูจน์ว่าผู้นั้นเล่นการพนันหรือไม่ ในกรณีนี้ก็เช่นกัน หากบุคคลผู้รับรู้ว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเกิดขึ้น ผู้นั้นก็อาจเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการความผิดนั้นก็ได้ ดังนั้นจึงควรกำหนดข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริงในฐานะความผิดแก่ผู้รู้ หรืออาจรู้ว่ามี การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด และไม่ยอมเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวแก่เจ้าพนักงานเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดนั้น

อภิปรายผลการศึกษา

ประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษหลายฉบับ คือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 แต่ก็ยังไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายดังกล่าวได้ผลดี ทั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษได้กำหนดเงื่อนไขในการให้สินบนนำจับตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 ที่กำหนดเงื่อนไขในการให้สินบนนำจับแก่ผู้แจ้งความนำจับ และผู้แจ้งความนำจับอาจได้รับเงินรางวัลตามประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่องกำหนดอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด

พ.ศ. 2549 ที่กำหนดอัตราเงินสินบนเงินรางวัลก็ตาม แต่จะเห็นว่าเป็นการสมัครใจของผู้แจ้งความนำจับที่เป็นประชาชนจะแจ้งความหรือไม่ก็ได้ แต่ไม่มีมาตรการใดที่รัฐกำหนดเพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน นอกจากคำขวัญต่างๆ ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษชี้ชวนเท่านั้น ซึ่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษนี้มักจะกระทำในการลับและมีผู้ที่เกี่ยวข้องไม่มาก ดังนั้น ผู้ที่อาจรู้เห็นการกระทำความผิดดังกล่าวก็เป็นผู้ที่สนิท หรือเป็นญาติพี่น้อง แม้เขาจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าว แต่เขาก็มีหน้าที่ที่ต้องรักษาสังคมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม โดยทฤษฎีอรรถประโยชน์ของเบนแธมที่สนับสนุนทฤษฎีจริยธรรมของสังคมใหม่ที่เสนอเป้าหมายสำคัญของกฎหมายในการจัดหา บังคับในการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมแม้การกระทำดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ประชาชนที่เป็นสมาชิกของสังคมก็ตาม ซึ่งทฤษฎีผลประโยชน์ก็กำหนดให้ผลประโยชน์ของสังคมสำคัญกว่าผลประโยชน์ของเอกชน และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 70 ที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ และมาตรา 71 ก็ได้กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติและปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้นเมื่อบุคคลดังกล่าวที่ทราบความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจึงมีหน้าที่ในการแจ้งความต่อเจ้าพนักงาน เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยให้แก่สังคม

ผู้ที่กระทำความผิดในเรื่องยาเสพติดให้โทษนี้มีหลายกรณี คือ เป็นผู้กระทำการเสียเอง เป็นตัวการร่วม ที่มีการแบ่งหน้าที่ แบ่งความรับผิดชอบในการกระทำ และถือเอาความสำเร็จของการกระทำผิดนั้นเป็นของตน เข้ารับเอาประโยชน์จากการกระทำความผิดนั้น เป็นผู้สนับสนุน ที่คอยช่วยเหลือทั้งก่อนการกระทำความผิด และในขณะที่กระทำความผิดซึ่งการช่วยเหลือนี้ ผู้สนับสนุนมิได้เข้าร่วมกระทำความผิดด้วย และไม่ถือเอาความสำเร็จในการกระทำความผิดเป็นของตน การสนับสนุนอาจอยู่ในรูปของการจัดหารถยนต์ เงิน ทรัพย์สิน

อาวุธที่ต้องใช้ในการกระทำคามผิดนั้น การเป็นผู้สมคบการกระทำคามผิดเป็นการที่ร่วมคิด แต่มิได้ร่วมทำคามผิดนั้น การสมคบเป็นคามผิดชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นก่อนการลงมือการกระทำคามผิดตามที่ร่วมคิดนั้นเกิดขึ้นเสียอีก ด้วยเหตุกฎหมายถือว่า การร่วมคิดนั้นก่อให้เกิดคามเสียหายแก่สังคมแล้ว และมีความใกล้เคียงกับภัยอันตรายที่สังคมจะได้รับ รวมถึงผู้ที่กระทำคามผิดในลักษณะอื่น ๆ คือ ผู้ที่ใช้อุบาย หลอกหลวง ชู้เขี้ยม ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ใช้วิธีข่มขืนใจเพื่อให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด ผู้ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด ผู้ใช้อุบายหลอกหลวง ชู้เขี้ยม ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจให้ผู้อื่นกระทำคามผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ครอบครองยาเสพติดให้โทษ ผู้จูงใจ ชักนำ ยุยงส่งเสริม ใช้อุบายหลอกหลวงให้บุคคลอื่นใช้สารระเหย ผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำคามผิดก่อนหรือขณะกระทำคามผิด ผู้จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใดเพื่อประโยชน์ให้ความสะดวกแก่การกระทำคามผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำคามผิดถูกลงโทษ จัดหาหรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ที่ประชุม ที่พำนักหรือที่ซ่อนเร้นเพื่อช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำคามผิด หรือเพื่อช่วยให้ผู้กระทำคามผิดพ้นจากการถูกจับกุม รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์จากผู้กระทำคามผิดเพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำคามผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำคามผิดถูกลงโทษ ปกปิด ซ่อนเร้น เอาไปเสียซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ใช้ในการกระทำคามผิดเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำคามผิด ชี้แนะ ติดต่อบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการกระทำคามผิด

คามผิดที่เป็นข้อสันนิษฐานทางอาญานั้น แบ่งออกเป็นสองประการคือ (1) เป็นข้อสันนิษฐานทางกฎหมายซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานที่จำเลยไม่สามารถนำสืบหักล้างได้ ศาลต้องฟังข้อเท็จจริงที่เป็นไปตามข้อสันนิษฐานนั้น เช่น การที่จำเลยครอบครองยาเสพติดในปริมาณเกินกว่า มาตรา 15 วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กฎหมายมีข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นครอบครองยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่าย แม้บุคคลนั้น

จะมีไว้เพื่อตนเองก็ตาม (2) ข้อสันนิษฐานตามข้อเท็จจริง ซึ่งในส่วนนี้บุคคลอาจนำสืบหักล้างข้อเท็จจริงได้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 บัญญัติว่า "...แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว" ซึ่งข้อสันนิษฐานตามข้อเท็จจริงเป็นเรื่องที่ปรากฏตามสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์หนึ่งๆ ซึ่งบางกรณีเป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาล หรือเป็นการชี้แนะนักพยานหลักฐานในคดีของศาลเท่านั้น มิใช่เป็นเรื่องที่จำต้องถือปฏิบัติเอาเป็นฐานความผิดตั้งเช่นตามข้อสันนิษฐานในข้อกฎหมาย

การกำหนดบทบัญญัติใดเพื่อให้ความผิดทางอาญานั้น ย่อมต้องอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน และผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนและสังคม ด้วยเหตุว่า กฎหมายเป็นเครื่องมือที่อาจลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งการกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาเป็นการกำหนดกรอบความคิดของกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์องค์ประกอบความผิดทางอาญาเพื่อใช้ลงโทษแก่บุคคลที่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติแต่ไม่ครบถ้วนตามข้อสันนิษฐานนั้น

เมื่อทั้งสังคมในประเทศและสังคมโลกยอมรับว่า ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นภัยอย่างใหญ่หลวงแก่สังคมมนุษยชาติ และทุกประเทศได้ออกกฎหมายภายในเพื่อการปราบปรามการกระทำผิดในลักษณะนี้ แต่ความผิดดังกล่าวยังปรากฏอยู่ในสังคม ซึ่งสาเหตุใหญ่ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่รัฐไม่มีกำลังในการปราบปรามผู้กระทำผิด เฉพาะในส่วนการค้นหาเบาะแสในเครือข่ายของผู้กระทำผิด ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้กระทำผิดในลักษณะดังกล่าวได้ปฏิบัติการในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม โดยมีผู้บังคับบัญชาอยู่เบื้องหลัง และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐปราบปราม ก็จะได้แต่ผู้ใต้บังคับบัญชาเท่านั้น ไม่สามารถดำเนินการกฎหมายแก่ผู้บังคับบัญชาได้ จึงทำให้สายใยแห่งการกระทำผิดยังคงดำรงอยู่ อีกประการหนึ่ง การทราบความเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิดเป็นการยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยเหตุว่า นอกจาก

ผู้กระทำความผิดจะมีสายใยแห่งการบังคับบัญชาแล้ว การกระทำดังกล่าวจะอยู่ในความลับหรือรู้เห็นเฉพาะผู้กระทำผิดเท่านั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่อาจทราบและถึงแม้จะทราบว่าผู้ใดกระทำความผิด ก็ไม่อาจแสวงหาหลักฐานเพื่อดำเนินการทางกฎหมายแก่เขาได้ แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด ก็ยังอยู่ในสังคม เพียงแต่เจ้าหน้าที่รัฐไม่ทราบ แต่ราษฎรทั่วไปก็ทราบได้ ด้วยเหตุว่าราษฎรได้กระจายกันอยู่ทั่วไป และผู้กระทำความผิดก็ต้องมีญาติพี่น้อง ครอบครัว เพื่อน ฯลฯ ซึ่งบุคคลดังกล่าวไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด เพียงแต่เป็นฝ่ายที่รับทราบการเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิด แม้เขาอาจจะไม่เห็นด้วยในการกระทำนั้น แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติบังคับให้เขาต้องไปแจ้งข่าวนี้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งอาจเกิดจากความผูกพันของเขาในลักษณะเป็นญาติพี่น้อง ครอบครัว เพื่อน หรือด้วยเหตุว่าไม่ใช่คู่กรณีของเขา และไม่อยากเข้ายุ่งเกี่ยว ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดปัจจัยสำคัญทำให้ความผิดในลักษณะนี้ยังคงดำเนินอยู่ในสังคม ทั้งๆ ที่ทุกคนทราบและตระหนักถึงความร้ายแรงของผลแห่งความผิด ประกอบกับความผิดลักษณะเช่นนี้ ไม่ได้ก่อให้เกิดความตระหนัก ตื่นกลัวแก่บุคคลในสังคมในทันทีที่ความผิดปรากฏขึ้น ไม่เหมือนกับความผิดอาชญากรรมประเภทที่รุนแรง เช่น การวางระเบิด ก่อวินาศกรรม การฆ่าอย่างรุนแรง ทารุณและการกระทำความผิดนี้ มีทรัพย์สินเป็นรางวัลในการกระทำความผิด จึงมีก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการเข้าช่วยเหลือราชการ

พลังของประชาชนเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ในสังคม แม้รัฐจะดำเนินการจัดตั้งอาสาสมัครในการแจ้งข่าวอาชญากรรมก็ตาม แต่เป็นการดำเนินการโดยฉิวเฉียดเท่านั้น ไม่สามารถเข้าดำเนินการในอาชญากรรมประเภทดังกล่าวได้ ดังนั้นการกระตุ้นพลังดังกล่าวจึงเป็นเรื่องจำเป็นในการเอาชนะสงครามยาเสพติด ด้วยเหตุว่า กำลังในการกระทำความผิดนี้มีเพียงสามประการเท่านั้น คือ คนยาเสพติดให้โทษ และทรัพย์สิน ซึ่งหากรัฐสามารถเข้าตัดกำลังคนได้ ก็ทำให้พลังของผู้กระทำความผิดไม่สามารถดำเนินการได้อีกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ในการกระตุ้นพลังสังคมดังกล่าว รัฐจำเป็นต้องค้นหามาตรการทั้งทางสังคม และทางกฎหมาย ซึ่งในอดีตรัฐเคยวางมาตรการทางกฎหมายในลักษณะการตั้งเป็นข้อสันนิษฐานความรับผิดทางอาญา โดยกำหนดพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งไว้ว่า หากบุคคลได้กระทำหรืองดเว้นการกระทำตามที่กฎหมายได้วางข้อสันนิษฐานไว้ บุคคลนั้นจะต้องรับผิดทางอาญา ซึ่งกรณีเช่นนี้ไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุว่ายังดำรงหลักเดิมว่า “บุคคลย่อมได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิด” และ “ในคดีอาญาภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตกแก่โจทก์” ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายในการกระตุ้นพลังสังคมให้เข้ามาเป็นผู้ร่วมดูแลสังคมจึงสามารถกระทำได้

การกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดทางอาญาดังกล่าว จึงควรบัญญัติว่า “ผู้ใดรู้ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่ารู้ว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ แล้วผู้นั้นไม่แจ้งแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในเวลาอันควร ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดนั้น” ซึ่งความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งอาจจะปรากฏความผิดในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยอาจบัญญัติข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นวรรคสองของมาตรา 6 ได้

องค์ประกอบความผิดภายนอกตามความผิดทางอาญาของข้อสันนิษฐานดังกล่าวคือ

1. ผู้ใด ซึ่งหมายถึงเป็นใครก็ได้ และอาจเป็นนิติบุคคลด้วยก็ได้
2. รู้ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่ารู้ว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

ในส่วนนี้ แบ่งออกเป็นสองประเด็นคือ

2.1 รู้ หมายถึง ตนเองรู้ด้วยตนเอง มิใช่เกิดจากคำบอกเล่าจากผู้อื่น เป็นการที่ตนเองรู้จากการเห็น การได้ยินด้วยตนเอง

2.2 มีเหตุอันควรเชื่อว่า รู้ว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หมายถึง ในสถานการณ์บางอย่างที่ผู้นั้นอยู่ ผู้นั้นอาจรู้ได้ด้วยตนเอง ดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น เช่น อยู่ในร้านค้าที่มีการค้ายาเสพติดให้โทษเป็นประจำ อยู่ในโรงงานที่มีการผลิตยาเสพติดให้โทษ แม้บุคคลนั้นจะไม่มีหน้าที่มีการผลิตโดยตรง เช่น เป็นพนักงานในโรงครัว หรือเป็นครูในโรงเรียน ที่นักเรียนมีการค้ายาเสพติดให้โทษ หรือลักลอบเสพยาเสพติดให้โทษในบริเวณโรงเรียน และได้ทำโทษนักเรียนนั้นแล้ว เป็นต้น ซึ่งกรณีนี้ ถือเป็นภาวะวิสัย ที่ปัจเจกชนอาจมองเห็นได้

คำว่า “บุคคลนั้นได้กระทำความผิด หรือกำลังจะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” นั้นหมายความว่า บุคคลผู้นั้นได้ผ่านการไต่ตรองมาแล้วว่าจะกระทำความผิดในลักษณะเช่นนั้น ทั้งนี้เป็นการกระทำโดยเจตนาตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

3. ไม่แจ้งต่อเจ้าพนักงานของรัฐในเวลาอันควร โดยระยะเวลานี้อาจต้องคำนึงถึงสถานที่ที่ผู้นั้นอยู่ว่าอยู่ห่างจากที่ทำการของเจ้าพนักงานของรัฐ หรือความสะดวกในการแจ้ง เช่น การโทรศัพท์หรือใช้สื่อการติดต่ออย่างอื่นหรือไม่ด้วย

องค์ประกอบภายใน คือเจตนาของผู้นั้น โดยคำว่า “เจตนา” เป็นไปตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือผู้นั้นจะต้องรู้สำนึกในการกระทำและมีความประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลในการกระทำความผิดดังกล่าว คือการไม่แจ้งต่อเจ้าพนักงานของรัฐ ส่วนเจตนาในการผู้นั้นมีว่าไม่ต้องการให้บุคคลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต้องรับโทษหรือไม่นั้น ไม่เป็นเหตุสำคัญในองค์ประกอบภายในนี้

ความผิดตามข้อสันนิษฐานนี้ไม่มีเหตุจูงใจ (Motive)

เรื่อง “ความชั่ว” ของผู้กระทำความผิดตามข้อสันนิษฐานคือ ไม่เป็นการช่วยเหลือสังคมให้พ้นจากภัยของความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันเป็นเรื่องที่อาจตำหนิได้

ข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา เป็นไปตามภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เช่น เป็นผู้ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนมีความมึนเมาเพราะเสพสุราหรือสิ่งเมาอย่างอื่นที่ผู้นั้นเสพโดยไม่รู้ว่ สิ่งนั้นจะทำให้มึนเมา หรือถูกขี้ใจให้เสพกระทำความผิดด้วยความจำเป็น กระทำตามคำสั่งของเจ้พนักงำน แม้คำสั่งนั้นจะมีขอบด้วยกกฎหมาย แต่ผู้นั้นมีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม เพราะเป็นเด็ก เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1-127. 24 สิงหาคม 2550.
- _____. พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478. เล่มที่ 52 ตอนที่ 0 ก หน้า 1978. 1 กุมภาพันธ์ 2478.
- _____. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. เล่มที่ 128 ตอนที่ 81 ก หน้า 1. 18 สิงหาคม 2550.
- _____. พระราชบัญญัติจรรยาบรรณทนาย ป.ศ. 2522 เล่มที่ 96 ตอนที่ 8 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1. 29 มกราคม 2522.
- _____. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. เล่มที่ 116 ตอนที่ 29 หน้า 45. 21 เมษายน 2542.
- _____. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519. เล่มที่ 93 ตอนที่ 144 ฉบับพิเศษ หน้า 14-24. 17 พฤศจิกายน 2519.
- _____. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534. เล่มที่ 108 ตอนที่ 105 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1. 24 พฤศจิกายน 2534.
- _____. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534. เล่มที่ 108 ตอนที่ 170 ก ฉบับพิเศษ หน้า 18. 27 กันยายน 2534.
- _____. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2550. เล่มที่ 125 ตอนที่ 9 ก หน้า 45-54. 14 มกราคม 2551.
- _____. พระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469. เล่มที่ 43 ตอนที่ 0 ก หน้า 272. 13 สิงหาคม 2469.
- _____. พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา พุทธศักราช 2477. เล่มที่ 52 ตอนที่ 0 ก หน้า 598. 10 มิถุนายน 2478.
- President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. *The Challenge of Crime in a Free Society*. New York: Avon Book, 1973
- Schur, E. *Crime Without Victims*. N. J.: Prentice-Hall, 1965.